

Для правильного перекладу цього фізичного терміна, що позначає пристрій і є складним, нами використано основний вид лексичної трансформації – транскодування [3, с. 282]. Застосування прийомів дескриптивного, лексико-семантичного, словотвірного, компонентного аналізу, аналізу словникових дефініцій тощо дозволяє окреслити специфіку наукових термінів.

Перспективним вважаємо використання запропонованого алгоритму перекладу наукових термінів та їхніх визначень українською мовою з англійської, оскільки його поетапне виконання сприятиме розв'язанню проблеми термінологічного забезпечення наукових галузей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вакуленко М. О. Термін і термінологія: сучасні уявлення та концепції / М. О. Вакуленко // Слово и словарь. Vocabulum et vocabularium: сб. науч. тр. по лексикографии / под ред. В. В. Дубичинского и Т. Ройтера. – Харьков : Издавництво "Підручник НТУ "ХПІ", 2011. – Вып. 12. – С. 140–145.
2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К. : Вид. дім "KM Academia", 2000. – 218 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В'ячеслав Іванович Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.
4. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : навчальний посібник / А. Я. Коваленко. – К.: ІНКОС, 2001. – 290 с.
5. Рэлеевское рассеяние // Википедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://wikipedia.org/wiki/Рэлеевское_рассеяние.
6. Техническое описание и инструкция по эксплуатации. Радиостанция. ИФ 1.100.024. ТО – 103 с.
7. Чекман І. С. Нанофармакологія / Іван Сергійович Чекман. – К. : Задруга, 2011. – 424 с.
8. Nill K. R. Glossary of biotechnology and nanobiotechnology terms / K. R. Nill. – 4th ed. – Boca Raton ; London ; New York : Taylor & Francis Group, 2006. – 402 p.

Саюк І.

Науковий керівник – доц. Олійник Т.С.

АНГЛО-УКРАЇНСЬКА НЕОЛОГІЗАЦІЯ

Постановка проблеми дослідження. На сучасному етапі розвитку мови, словниковий склад вирізняється найбільшою динамічністю та здатністю пристосовуватися до потреб та умов комунікації. В певні періоди історії будь-якої країни в мові з'являється значна кількість запозиченої лексики, однак основним джерелом поповнення словникового запасу є не запозичення, а утворення нових лексичних одиниць на основі рідної мови шляхом використання різних засобів словотворення. Розвиток словотвірної системи, становлення нових словотворчих моделей слів, зміна вже існуючих, збільшення або зменшення їх продуктивності і багато інших факторів впливають на інтенсивне поповнення лексичного запасу мови.

Створення нових слів здійснюється, насамперед, для відображення в мові потреб суспільства у вираженні нових понять, що постійно виникають у результаті розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин і т.д. Оскільки, неологізми найчастіше з'являються у найактуальніших сферах життя суспільства, у мові засобів масової інформації, науки, політики тощо, в розмовній мові, саме тому так важливо для перекладача вміти професійно, влучно та швидко передати значення неологізму, особливо, якщо він ще не зареєстрований у словниках. Це, в свою чергу, вимагає систематизації знань про способи утворення та джерела походження неологізмів, вдосконалення принципів укладання словника неологізмів, прийомів та способів перекладу лексичних інновацій.

Метою статті є встановлення особливостей англо-українського перекладу неологізмів.

Предметом дослідження є особливості перекладу неологізмів.

Об'єктом дослідження є неологізми англійської та української мов.

Актуальність теми полягає у недостатньому вивченні труднощів, з якими стикається перекладач під час перекладу англійських неологізмів на українську мову.

Аналіз останніх досліджень. До даної теми постійно звертаються як у вітчизняному, так і в зарубіжному, мовознавстві. Вагомий внесок у дослідження виникнення нових слів здійснили такі науковці В.Г. Гак, В.В. Єліссєєва, І.В. Заботкіна, Ю.А. Зацний, Г.О. Козьмик, А.О. Худолій, М. Еблі, Д. Крістал, Е.І. Ханпіра, О.А. Земська, В.В. Лопатін, Б.М. Гаджімурадова та інші.

Виклад матеріалу дослідження. Серед інших рівнів мовної системи словниковий склад вирізняється найбільшою динамічністю та здатністю пристосовуватися до потреб та умов комунікації. У довідковій та науково-методичній літературі терміном "неологізм" позначається будь-яке "нове слово або вислів, що з'являються в мові" [8, с.609], "нове слово, яке не увійшло до загальноновживаного словника" [30, с.53], "слово або мовний зворот, творені для позначення нового предмета чи вираження нового поняття" [14, с.151], "слово чи мовний зворот, що недавно з'явився в мові для позначення нового або вже усталеного поняття, предмета" [53, с.670], "слово, що не є загальноновживаним, але може ним стати, яке з'явилося в мові в певний період і не існувало раніше і яке сприймається як нове в свідомості носіїв мови" [51, с.8], "слово, а також його окреме значення, вислів, які з'явилися в мові на даному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюються мовцями (загальнономвні неологізми) або були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексти чи мові певного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські неологізми)" [61, с.64].

Більшість мовознавців, зокрема й Е.І. Ханпіра, О.А. Земська, В.В. Лопатін, диференціюють нові слова на неологізми та okazіоналізми, протиставляючи їх як одиниці мови та мовлення. Неологізми кваліфікуються як такі, що є частиною мовної системи й можуть бути використані кожним мовцем у типових ситуаціях; okazіоналізми — як слова, що виникають під час мовленнєвої комунікації і не виходять за межі конкретних ситуацій спілкування. Серед okazіоналізмів окрему групу посідають так звані авторські okazіоналізми, що створюються індивідом для найбільш повного, як правило, метафоричного або ж метонімічного відображення реальної дійсності. За словами А.Е. Левицького, поява нового слова є результатом боротьби двох тенденцій — розвитку мови та її зберігання.

Ідеальним для швидкого прийняття в суспільстві є той неологізм, у якому поєднується максимум інформації з максимумом простоти структури. Чим простіша структура, тим більше має шансів неологізм на своє прийняття. Серед таких одиниць важливе місце займають фрагментовані одиниці (термін Ю.А. Зацного [26, с.7], розвинений І.П. Гусаком [19, с.14]). Залежно від цілей створення нових слів, їх призначення в мові всі неологізми можна розділити на номінативні та стилістичні [95]. До номінативних неологізмів відносяться, наприклад, такі: *футурологія*, *фемінізація*, *плюралізм*. Поява таких неологізмів диктується потребами розвитку суспільства, науки і техніки. Номінативні неологізми не мають синонімів, хоча можливо одночасне виникнення конкуруючих найменувань: *космонавт* — *астронавт*, одне з яких, як правило, згодом витісняє інше. Є дві основні функції стилістичних неологізмів: перша — розкриття якоїсь додаткової риси явища й друга — виявлення свого відношення до фактів об'єктивної дійсності.

Класифікуються неологізми або за логіко-семантичними ознаками тобто переліком понять, що нові слова означають, або за способами словотвору. Класифікація останнього типу знаходиться в основі багатьох сучасних досліджень лексики [18, с.174]. Наприклад, у вокабулярії неологізмів можна виділити:

1. Власне неологізми (новизна форми поєднується з новизною змісту): [82]. Наприклад: *telecommuting* — *робота вдома (звичайно з одержанням завдань електронною поштою)*.

2. Трансномінація, створюється нова лексична одиниця на позначення поняття, для якого в мові вже існує певна лексична одиниця — в таких випадках мова йде про поняття „трансномінації“, наприклад, спочатку англійське слово *“slum”* було замінено словом *“ghetto”*, а потім групою слів *“inner town”*.

3. Семантичні інновації або переосмислення — лексична одиниця, яка вже існує в мові, може вживатися на позначення нового об'єкта або явища, наприклад, англійське слово *“umbrella”* отримало останнім часом такі додаткові значення як *“авіаційне прикриття”*, *“політичне прикриття”*; *short* — *міцний напій*, *спиртне*; *“чарочка”*. Отже, усі неологізми, які виникли останнім часом у англійській мові, можна розділити на фонологічні, неологізми-запозичення, синтаксичні та семантичні неологізми.

Велика кількість неологізмів виникає в зв'язку з соціальними змінами, які відбуваються в країнах англійської мови. Сучасні засоби масової інформації створюють можливості для розвитку і розповсюдження неологізмів. Мовні інновації широко застосовуються у мові періодичних видань, як однієї з видів масової комунікації. У наш час газета — найчутливіший реєстратор нових слів, значень, словосполучень, і, в більшості випадків, разом з Інтернетом, є першим письмовим джерелом, що фіксує появу новоутворень. Н.Іванов виділяв соціофункціональні лінгвістичні класи, під якими він розумів великі тематичні групи лексичних одиниць різних структурних рівнів, які відносяться з поняттями тієї чи іншої сфери людської діяльності. Сфера масової інформації є місцем зародження багатьох мовних інновацій, які співвідносяться з різними сферами людської діяльності. Ось, наприклад, за останнє десятиліття зі словом *television* було утворено такі неологізми: *adrenaline television* — *висвітлення драматичних подій у прямому ефірі*; *advertisement television* — *повторні програми*, тощо.

Лексика будь-якої мови постійно оновлюється. Слова зникають, виходять з ужитку, інші, навпаки, з'являються, починають активно використовуватися носіями мови. Лексичний запас мови може збагачуватися різними шляхами. Основним джерелом поповнення словникового запасу є не запозичення, а утворення нових лексичних одиниць на базі рідної мови шляхом використання різних способів словотворення. З'являється необхідність узагальнити матеріал з реєстру неологізмів у словниках англійської мови. Згідно Е.М. Дубенець всі словники поділяються на мовні та енциклопедичні. Лінгвістичні словники поділяються на загальні та спеціалізовані. Спеціалізовані словники включають словники синонімів, антонімів, словосполучень, неологізмів, сленгу, частотні, етимологічні, фразеологічні та інші [40, с.12]. Словники неологізмів описують слова, значення слів або сполучення слів, що з'явилися у визначений період часу або вжиті тільки один раз. Соціально-економічні та лінгвістичні чинники обумовлюють необхідність створення спеціальних словників нових слів, у завдання яких входить адекватне, з точки зору користувача, відображення неологізмів.

Відомий перекладознавець А.Д. Швейцер визначає *переклад*, як: *однонаправлений і двофазний процес міжмовної і міжкультурної комунікації, при якому на основі підданого цілеспрямованому аналізу первинного тексту створюється вторинний текст (метатекст), що замінює первинний в іншому мовному і культурному середовищі; процес, що характеризується установкою на передачу комунікативного ефекту первинного тексту, що частково модифікується відмінностями між двома мовами, між двома культурами і двома комунікативними ситуаціями* [69, с.75]. Дане А.Д. Швейцером поняття *перекладу*, має безпосереднє відношення до особливостей перекладу повідомлень ЗМІ, які є невід'ємною частиною повсякденного життя людини, через які ми отримуємо найбільшу кількість інформації про світ, і які частково формують наш світогляд та переконання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В сучасній англійській мові активно розвивається процес творення нових слів як результат розвитку науки, глобалізації, засобів масової інформації. Це, в свою чергу, породжує потребу до вивчення усіх мовних інновацій, передумови та обставини їх створення, процес входження у повсякденне мовлення, що доповнює і уточнює наявні дані про словотворчу систему, а також показує характер змін, які відбуваються в словарному складі мови під впливом їх дій.

Вокабулярій сучасної англійської мови — це історичне дзеркало, в якому відображається суспільне життя усього людства, його науковий та технічний прогрес. А поява нових слів — це ніщо інше, як необхідність дати назву новим предметам, явищам, новим галузям економіки, науки, промисловості, культури та політики.

Незважаючи на різні історичні умови, розвиток як британської, американської, так і української лексикографії активно продовжується. Вчені намагаються вивести основні лексикографічні принципи, спростити користування словником, залучати новітні цифрові технології, враховуючи досвід своїх попередників.

Результати дослідження свідчать, що проблема перекладу неологізмів є актуальною та перспективною в плані подальшого наукового пошуку нових стратегій подолання труднощів перекладу та розробки двомовних словників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гальперин И.Р., Черкасская Е.Б. Лексикология английского языка. М.: Гос. центр. курсы заоч. обучения ин. яз. «ИН-ЯЗ» Мин-ва просвещения РСФСР, 1956. — С. 298.
2. Градобик М.С. Інноваційні процеси в лексиці сучасної англійської мови. // Іноземні мови в навчальних закладах : Науково-методичний журнал. — 2007. — N 5/6. — С. 106-114.
3. Зацний Ю.А. Розвиток словникового складу англійської мови в 80-ті — 90-ті роки ХХ століття: Автореф. дис. д-ра філол. наук: 10.02.04 / Київськ. нац.ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 1999. — 32с.
4. Калашник В.С., Савченко Л.Г. Сучасна українська мова: лексика і фразеологія. Матеріали для практичних занять. — Х.: Каравела, 1999. — С.53.
5. Котелова Н.З. Теоретические аспекты лексикографического описания неологизмов // Советская лексикография. — М., 1988. — С.246.
6. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів. — Вінниця: Нова книга, 2001. — 168 с.
7. Пустовіт Л.О., Скопенко О.І., Сютя Г.М., Цимбалюк Т.В. Словник іншомовних слів. К.: Довіра, 2000.— С.670.
8. Українська мова. Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія, 2000. — С.377.
9. Швейцер. А. Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты. — М.: Наука, —1988. — С. 75.

Майовська Н.

Науковий керівник – доц. Олійник Т.С.

ОПОЗИЦІЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ : ПСЕВДОІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Немає таких мов, які б розвивалися в абсолютній ізоляції. Будь-яка мова обов'язково зазнає іншомовного впливу або навіть впливає на інші мови. З іншого боку, термінологічне планування може мати ознаки як інтернаціоналізації, так і «націоналізації». Термінотворці більшості країн світу прагнуть у сучасних умовах обміну інформацією поєднати елементи як інтернаціональності мовних систем (для полегшення міжнародного спілкування), так і національної самобутності. Процес запозичення іншомовних елементів, коли будь-яка мова збагачується, а іноді й поповнюється запозиченнями з інших мов, у переважній більшості мов світу значно активізувався. Звідси постає питання про інтернаціональне та національне у мовному процесі. Тому цілком природно виникає проблема щодо розмежування термінів та інтернаціоналізмів.

Метою статті є дослідження проблеми інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізмів та систематизація способів та методів їх відтворення цільовою мовою.

Предметом дослідження є проблема інтерференції цільової мови при адаптації нових слів міжнародного лексикону та їх перекладу.

Об'єктом дослідження є інтернаціональні та псевдоінтернаціональні лексеми англійської мови та їхні перекладні відповідники в українській мові.

Актуальність теми полягає в тому, що проблема дослідження деяких аспектів перекладу інтернаціоналізмів, їхнього термінологічного розмежування із запозиченнями та іншими мовними явищами залишається невирішеною. Дуже часто ще недосвідчені перекладачі допускають помилки при перекладі спеціалізованої літератури, які можуть призвести до помилок глобального характеру.

Аналіз останніх публікацій асоціюється із запозиченнями, в той час як національне – з пуризмом. Проте, запозичуватись може не тільки зовнішня, але й внутрішня форма. Також, справжній пуризм полягає не стільки у простому калькуванні іншомовних слів та словосполучень, скільки в повному ігноруванні іншомовної мотивації [9, с.24].

З іншого боку, слова іншомовного походження не завжди належать до інтернаціоналізмів. Так, не можна назвати інтернаціоналізмом українське слово *газда*, що є запозиченням з угорської, через те що в інших мовах (які, до того ж, не належать до слов'янських або фінно-угорських мов) такого запозичення не існує. Інтернаціоналізм відрізняється від простого запозичення тим, що будь-який елемент може називатися інтернаціональним тільки тоді, коли він зустрічається принаймні у трьох неспоріднених мовах [6, с.143].

Необхідність засвоєння нових інтернаціональних елементів, за словами І.К. Білодіда, постає тоді, коли міжмовні тенденції до їх прояву збігаються з власними внутрішніми потребами та можливостями